

jíci dle zák. ze dne 20. května 1869 č. 78 ř. z. pravomoci vojenské. K vazbě vyšetřovací a k výkonu trestů na svobodě povolány jsou vojenské trestnice (vojska řadového). V druhé a třetí stolici rozhodují nad zeměbranci vojenské pravomoci podléhajícími soudy II. a III. stolice zřízené pro vojsko řadové a pro válečné námořnictvo (§§ 5 a 6 zák. ze dne 2. dubna 1885 č. 93 ř. z.).

IV. Soudy vojenské a domobranci.

Soudní vyšetřování s domobranci prováděti mají soudy vojenské zeměbrany, pokud se týká, místo nich činné vojenské soudy vojska řadového a válečného námořnictva. Pravomoc nad domobranci vykonávají povolání k tomu velitelové obdobným způsobem, jakož předepsáno pro případ mobilisace ve příčině zeměbranců. Právo trestní disciplinární nad domobranci vykonávají velitelové vojska (zeměbrany), jichž rozkazům vždy sbory domobranců jsou podřízeny. Velitelé praporů, setnin a oddělení domobrany pověřeni jsou tímtež disciplinárním právem trestním nad svými poddanými, jakéž propůjčeno jest velitelům stejné důstojnosti při zeměbraně nad osobami zeměbrany jim podřízenými ve válce ve smyslu XIII. oddílu služebních předpisů pro c. a k. vojsko, I. dílu a doplňků k němu ve vztahu k c. k. zeměbraně. Okresním velitelům domobrany přísluší nad domobranci bezprostředně jich rozkazům podléhajícími disciplinární právo trestní, jakéž propůjčeno jest velitelům praporů domobrany. Velitelové domobrany povinni jsou vésti o trestech, ku kterým odsoudili, záznamy dle vzoru trestních protokolů (§ 43 nař. ze dne 20. prosince 1889 č. 193 ř. z.).

Soudy vrchní zemské.

I. Část všeobecná.

Vrchní zemské soudy rozhodují ve věcech občanských (pokud v I. stolici rozhodoval soud krajský, zemský neb obchodní) a částečně též ve věcech trestních co druhé stolice a vykonávají dohled služební nad soudy jim podřízenými. Výjimečně rozhodují vrchní zemské soudy v I. stolici o žalobách syndikátních (§ 600 c. ř. s., § 8 zák. ze dne 12. července 1872 č. 112 ř. z. zachovaný v platnosti čl. VI. č. 4 uv. z. k j. n.). Vrchní zemští soudové ve Vídni a Terstu jsou též druhou stolicí pro rakouské soudy konsulární a sice terstský vrchní soud pro konsulární soudy říše Osmanské (vyjmouc Egypt) a vídeňský pro ostatní soudy konsulární. Vrchních zemských soudů je v Rakousku 9 a sice: ve Vídni (pro Dolní a Horní Rakousy a Solnohradsko), ve Štýrském Hradci (pro Štýrsko, Korutany, Krajinu), v Terstu (pro Terst a okolí, Gorici, Gradišku a Istrii), v Innomostí (pro Tyrolsko s Vorarlberkem), ve Lvově (pro východní část Haliče a Bukovinu), v Krakově (pro západní část Haliče a Krakov), v Praze (pro Čechy), v Brně (pro Moravu a Slezsko) a v Zaderu (pro Dalmacii). Zvláštností je, že inšprucký vrchní zemský soud je na základě státní smlouvy ze dne 19. ledna 1884 č. 124 ř. z. nejvyšším soudem pro knížectví lichtensteinské.

II. Příslušnost.

Vrchním zemským soudům přísluší:

1. rozhodovati o odvoláních a rekursech vznesených proti rozsudkům a usnesením soudů krajských, zemských a obchodních (§ 4 j. n.);
2. právo delegace soudu za podmínek § 31 j. n.;
3. svoliti ku přenešení agendy vrchnoporučenské neb opatrovnické se soudu příslušného na soud jiný, jsou-li zde podmínky § 111 j. n.;

4. rozhodovati v případě, když odepřel soud dožádaný poskytnouti právní pomoci, neb když soud tento jest ohledně způsobu poskytnutí právní pomoci jiného náhledu než soud dožadující (§ 40 j. n.);

5. stanoviti ve srozumění s vládou zemskou lhůty výpovědní a vylizecí (stěhovací) (čl. XI. uv. z. k c. ř. s.);

6. svoliti k udělení substituce kandidátům advokacie vykazujícím náležitosti § 31 c. ř. s.;

7. jmenovati auskultanty (vým. min. spr. ze dne 7. ledna 1866 č. 6261 lit. a), § 18 org. z.), jmenovati úředníky soudní kanceláře (vyjmouc úředníky výkonné, přednosta soudní kanceláře a ředitele úřadů knih pozemkových, jež jmenuje ministr spravedlnosti) a soudní sluhy, jakož i přijímati kancelářské pomocníky na pevný plat (§ 23 org. z. a k tomu srj. nař. m. práv ze dne 18. července 1897 č. 171 ř. z.). Stálá komise pro záležitosti osobní a disciplinární podává návrhy ohledně míst, jež obsazuje císař neb ministr spravedlnosti (§§ 7 a 9 cís. pat. ze dne 3. května 1853 č. 81 ř. z.);

8. rozhodovati o připuštění ke zkoušce soudcovské, notářské a advokátní. Zkoušky ty se odbyvají též u vrchního soudu. Zkušební komisi pro zkoušky soudcovské utvoří ministerstvo spravedlnosti (§ 13 org. z.); při zkoušce advokátní přiběře se co zkušební komisař advokát advokátní komorou zvolený, při zkoušce notářské pak notář notářskou komorou zvolený (§§ 3, 4 nař. min. sprav. ze dne 11. října 1854 č. 264 ř. z.).

III. O organisaci a obsazení vrchních zemských soudů viz čl. Soudy.

Soudy výminečné.

V širším slova smyslu jest soudem výminečným každý soud, jenž není v určitém případě dle obyčejných předpisů procesuálních soudem pravidelně příslušným, tak zejména soud delegovaný nebo stanný soud dle § 437 a) n. tr. ř. V užším právnicky technickém smyslu rozumí se soudem výminečným toliko onen soud v trestních věcech, kterýž nastupuje na základě zák. ze dne 13. května 1873 č. 120 ř. z. při suspensi soudů porotních na místo těchto buď ve všech nebo určitých trestních případech pravidelně výroku soudců z lidu přikázaných a kterýž citovaným zákonem jest upraven. Zřízení soudů výminečných tvoří odchylku od § 11 zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. ve spojení s úv. zák. k tr. ř. ze dne 23. května 1873 č. 119 ř. z., poněvadž se jimi většina těžkých zločinů — za jistých podmínek — pak delikty tiskové a jednotlivé přečiny proti autoritě úřadů a korporací, jinak soudům porotním přikázané, těmto na čas odnímají. Smí tudíž tohoto opatření, jež z pravidla jde ruku v ruce s prohlášením výminečných nařízení, býti užito jen tenkrát, jestliže nastaly poměry takové, kteréž toho v zájmu nestranného vykonávání spravedlnosti nezbytně vyžadují, a neodvislost porotců je podmiňující, jest ohrožena. Toto prozatímné opatření má však býti zrušeno, jakmile odpadly jeho podmínky; dle toho smí především suspense býti vyhlášena nejdéle na jeden rok a jest obmezena na obvod, pro který uznána byla za nutnou.

K zastavení porotních soudů jest zapotřebí nařízení vydaného za zodpovědnosti veškerého ministerstva po slyšení nejvyššího soudního dvoru; toto nařízení má býti říšské radě ihned předloženo, nebo není-li shromážděna, bezprostředně po jejím sestoupení a mají býti zároveň uvedeny důvody, které k němu zavdaly podnět. Opatření toto musí býti bez pro-